

Jegyzőkönyv

az Erdélyi Múzeum-Egyesület Természettudományi Szakosztályának
1906. május hó 31-én tartott szakosztályi üléséről.

1. GELEI JÓZSEF: „Adatok a *Dendrocoelum lacteum* microscopicus anatómiájához” cz. dolgozatában ismerteti a *Turbellari*usokon eddig másoktól nem alkalmazott APÁTHY-féle formol-salétromsavas eljárást. — A spermavezető rendszer alkotását megállapítja a következőkben: a vas efficens-ek vagy magánosan, vagy közös vezetékekké egyesülve nyílnak a vas deferens-ekbe. Vas deferens négy van; a pharynx tövétől kettő előre és kettő hátra halad. Előadó az ezekre következő alak-, szövet- és élettani szempontból megkülönböztethető részt tubus seminalisnak nevezi, mely sperma érettség idején szabad szemmel is látható része a vezető rendszernek. A tubus seminalisnak szintén az előbbi szempontokból megkülönböztethető részét vas inferensnek nevezi. — Megállapítja, hogy a „titokzatos szerv” és a penis belső, az úrtér felőli, része homologus alkotásuak: mind a kettő nyílt mirigysejtű acinosus mirigyszerv, melyben a mirigysejtek kivetítő csatornáit közé kezdetben a mirigy ürterét bélelő és váladékot termelő sejtek vannak ékelve. — Szól az „uterus” mirigysejtjeinek finomabb szerkezetéről. Kimutatja az „uterus” tunica muscularisát és az uterust körülvevő és mirigysejtjeit tápláló sejtek egy övét (zónáját) és ezek összefüggését az uterussal. — Kimondja, hogy a szervezet összes nyílt mirigysejtjei, melyek összefüggő hámrétegen szájadzanak, nem a sejtek közé ékelik kivetítő nyujtványukat, hanem azzal a hámsejteket átfurkák; névszerint áll ez a testföüleltre, a pharynxba és az ovovitelliductusba szájadzókra. Megerősíti előadó CILCHKOFF nézetét a pharynxba nyíló mirigysejtek szájadzását illetőleg. — Kimutatja a cuticula létezését a kültakarót és a pharynxot bélelő hámsejteken; egyuttal ismerteti a chitinoida állományt termelő nyílt mirigysejtek szájadzását. — Fölismeri a kültakaró hámsejtjeinek nem csak rhabditiseket, de főként chitinoida állományt termelő képességét, a mely utóbbira a penishüvely és az „uteri-ductus” sejtjei is képesek. — Beszél végül a párnasejtekről, melyek a *Dendrocoelum lacteum* kötőszövetének főtömegét alkotják.

2. SZABÓ ÁRPÁD: „*A Bruckenthalia spiculifolia* physiologiai-anatómiai viszonyairól, tekintettel rendszertani helyére” cz. dolgozatát dr. FUTÓ MIHÁLY ismertette. A levélre vonatkozó vizsgálata RÓTH rövid vizsgálatával általában megegyezik, nem tekintve, hogy ő a főér hadromájának sarló-alakú háncs-nyalábját nem észlelte. Az ág s gyökér fatesté heterogénus; a gyökér vőgyszöveve teljesen hiányzik.

3. BALOGH ERNŐ: „A Vlegyásza dragánmenti eruptívus tömegének Kecskés és Bulzur patak közötti része” című előadásában a vidék általános geologiai viszonyait s az idevonatkozó irodalmat ismerteti. Geologiailag fölvevett területe a Vlegyásza kitörési tömegének szélén foglal

helyet. Az ott levő kőzeteket a következőleg osztja föl: A) Kristályos palák. B) Közönséges üledékek: 1. Verrucano (permi) conglomeratum. 2. Felső krétakori homokkő, 3. Alluvium. C. Eruptívus kőzetek: 1. Rhyolithosok, 2. Mikrogranitók, 3. Pegmatitisek, 4. Quarzdioritisek, 5. Andesitises kőzetek. — A Krist. palák a terület Ny.-i részén nagy tömegben fordulnak elő. Túlnyomó nagy részük csillám- (muscovitis) pala, mely quarzban gazdag. Egy helyen csekély kiterjedésű amphibolon-palát is talált.

A verrucano conglomeratumnak vett rétegsorozat többnyire vörös, csillámban gazdag, iszapos alapanyagú, durva conglomeratumból áll, melyben ököl-, sőt gyermekfej-nagyságú quarz darabok is vannak; az alsóbb szintekben azonban palás féleség is található.

Főlső kréta-homokkő csak apróbb foltokban fordul elő. Finom homokkövek, néha csillámosak. Egy helyen diónyi nagyságú rhyolithos hőmpölyöket is tartalmaz.

Alluvium szerepe igen alárendelt. — Ide tartoznak a Dragán-patak mellett levő, csak itt-ott található alacsony, kavicsból való földemeletek (terrasse-ok).

A Rhyolithos fehéres színű, folyásos szerkezetű vagy porcellán szerkezetű. Alapanyaga eredetileg üveges volt, de utólag átkristályosodott. Quarz, földpát, chloritis, illetve biotitis, trichitis, magnetitis szemek az elsődleges képződmények, melyek a quarz kivételével igen ritkák. Utólagosak a hosszukban negatívus characterű sphaerokrystályok és exolithosok.

A mikrogranito rendszeren vöröses színű, néha tisztán, máskor elmosódottan porphyrás. Lényeges ásványai: quarz, földpát, biotitis, mely chloritissá is válhat.

Quarzdioritis: Granitós, közép szemű kőzetek. Kevés quarz, földpát, biotitis (chloritis) és amphibolon ásványokkal.

Pegmatitis: Quarz és földpátból álló közép szemű granitós kőzet, melyben kis mennyiségű muscovitis is van.

Andesitises kőzetek: nagy területen fordulnak elő. Microscopiummal az előadó még nem vizsgálta. Apró szemű granitoporphyrásak, porphyrásak, szabad szemmel majdnem kizárólag alapanyagból állóknak látszanak.

4. VARGA SÁNDOR: „A Gömöri terület Zuzmóflorája, vonatkozással a Zuzmók anatómiai és oikologiai viszonyaira” czímen a természeti kincsekben gazdag Gömörvármegye Zuzmófloráját ismerteti két évi gyűjtése s megfigyelései alapján. A megye Zuzmóflorájával, nemkülönben egyéb virágtalan növényeivel, a teljesen ismeretlen területek közé tartozott; változatos hegyrajzi viszonyaival, geológiai alakulásával, éghajlatával, nagy erdeivel mind nyújtja egy gazdag Zuzmóflora kialakulására szükséges kedvező életfeltételeket. Előadó vizsgálatai 80 nemen belül 300 faj s 90 fajváltozatra vonatkoznak. Legelőször szól a Zuzmók kedvező életfeltételeiről, majd megjelenési viszonyaikról. Azután az eloszlásukat irányító háztartástani (oikologiai) tényezőkről, még pedig részletesen: a fény, nedvesség, levegő, hőmérsék, talaj, a növényeknek egymással vívott életküzdelse s az emberi beavatkozás hatásáról. E háztartástani tényezők hatásának átértésével igyekszik a megye Zuzmóflorájának áttekintő képét adni. Végül áttér a Zuzmók szervezetének tárgyalására, miként alkalmazkodnak úgy belső, mint külső szervezetekben a külső életviszonyokhoz s miként nyer a Zuzmó képében a két összetevő az *Alga* s a *Gomba*, az utóbbinak fajfejlődési fokánál sokkal magasabb szervezetet.